

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ЮРИДИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Т.в.о. декана юридичного факультету
 Надія МОСІСАЛЮК
 « 3 » _____ 2023р.

ЗАТВЕРДЖУЮ

В.п. професора з науково-педагогічної роботи
 Віктор ОСТРОВЕРХОВ
 « 3 » _____ 2023р.

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор Навчально-наукового інституту
 нових освітніх технологій
 Іван Святослав ПИТЕЛЬ
 « 5 » _____ 2023р.

РОБОЧА ПРОГРАМА

з дисципліни «Конституційне право України»

Ступінь вищої освіти – бакалавр
 Галузь знань – 08 Право
 Спеціальність – 081 Право
 Освітньо-професійна програма – «Право»

Кафедра теорії та історії держави і права

Форма навчання	Курс	Семестр	Лекції (год.)	Практичні заняття (год.)	ІРС (год.)	Тренінг, КПЗ (год.)	Самост. робота студ. (год.)	Всього (год.)	Екз./Зал. (сем.)
Денна	I	2	30	30	4	8	48	120	2, екзамен
Заочна	I	2	8	4	-	-	108	120	2, екзамен

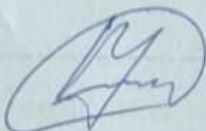
31.08.2023
 [Підпис]

Робоча програма складена на основі освітньо-професійної програми «Право» підготовки бакалавра галузі знань 08 Право, спеціальності 081 Право затвердженої Вченою Радою ЗУНУ, протокол № 10 від 23 червня 2023 р.

Робочу програму склала професор кафедри теорії та історії держави і права, д.ю.н., доцент Наталія ЧУДИК

Робоча програма розглянута та затверджена на засіданні кафедри теорії та історії держави і права, протокол № 1 від 30.08.2023 р.

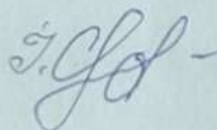
В.о. завідувача кафедри
д.ю.н., доц.

Наталія ЧУДИК

Розглянуто і схвалено групою забезпечення спеціальності 081 Право, протокол № 1 від 30.08.2023 р.

Голова групи
забезпечення спеціальності,
д.ю.н., проф.

Ірина ЛУКАСЕВИЧ-КРУТНИК

Гарант ОП,
д.ю.н., доц

Наталія ЧУДИК

**СТРУКТУРА РОБОЧОЇ ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«КОНСТИТУЦІЙНЕ ПРАВО УКРАЇНИ»**

1. «КОНСТИТУЦІЙНЕ ПРАВО УКРАЇНИ»

Дисципліна «Конституційне право України»	Галузь знань, спеціальність, ступінь вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів ECTS – 4	Галузь знань : 08 «Право»	Обов'язкова дисципліна Мова викладання українська
Кількість залікових модулів – 4	Спеціальність : 081 «Право»	Рік підготовки: Денна – 1 Заочна – 1 Семестр: Денна – 2 Заочна – 2
Кількість змістових модулів – 2	Ступінь вищої освіти – бакалавр	Лекції: Денна – 30 (год.) Заочна – 8(год.) Практичні заняття: Денна – 30 (год.) Заочна – 4 (год.)
Загальна кількість годин – Денна – 120 Заочна – 120		Самостійна робота: Денна – 48(год.) Заочна – 108(год.) Тренінг, КПЗ: Денна – 8 (год.) Індивідуальна робота : Денна – 4(год.)
Тижневих годин: Денна форма навчання – 8 год., з них аудиторних – 4 год.		Вид підсумкового контролю – екзамен

2. Мета і завдання дисципліни «Конституційне право України»

2.1. Мета вивчення дисципліни

Метою дисципліни «Конституційне право України» є формування у студентів теоретичних і прикладних знань у сфері конституційно-правових відносин, розширення кругозору, набуття умінь оцінки конституційно-правових явищ, опанування основних категорій науки конституційного права, вивчення Конституції та інших джерел, проблем взаємовідносин людини, суспільства і держави та надання знань, умінь, навичок, пов'язаних з основними поняттями конституційно-правового регулювання, а саме:

а) *науково-юридична*: закласти та сформувати у студентів знання з провідної галузі національного права України, її норм та інститутів, а також дати чітке уявлення щодо їх органічних зв'язків з окремими галузями права;

б) *загальноосвітня*: вивчення історичних передумов конституційного процесу в Україні та впливу конституційного права України на всі галузі права та міжгалузеві зв'язки, вплив на державотворчі процеси в Україні;

в) *виховна*: сприяти формуванню патріотизму, громадсько-політичної та правової культури майбутнього юриста.

2.2. Завдання вивчення дисципліни:

Завдання вивчення дисципліни полягає у набутті студентами знань, умінь і здатностей (компетенцій) ефективно реалізовувати набуті теоретичні знання на практиці. Завданням вивчення дисципліни є також детальне вивчення Конституції України, законів, актів Президента України, Уряду та інших нормативно-правових актів, що є джерелами галузі конституційного права України.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати:

- основоположні концепції теорії і практики конституціоналізму, національного конституційного державотворення і правотворення;
- методологію дослідження державно-правових явищ, проблем прав і свобод людини, правової, соціальної, демократичної держави та громадянського суспільства;
- історичний досвід конституційного будівництва;
- характеристики загальних засад конституційного ладу України;
- конституційну регламентацію прав, свобод та обов'язків людини і громадянина;
- характеристики конституційно-правового регулювання виборів та референдуму;
- конституційні положення організації та функціонування законодавчої, виконавчої та судової влади в Україні;
- конституційно-правові основи організації і діяльності органів місцевого самоврядування;
- процес нормотворення і тлумачення нормативно-правових актів, системи конституційного законодавства і права, правових форм діяльності держави в умовах необхідності збереження національної конституційної ідентифікації та європейської інтеграції.

вміти:

- володіти конституційно-правовими поняттями і категоріями;
- використовувати знання з конституційного права України в юридичній практиці;
- орієнтуватися в системі законодавчих і підзаконних нормативно-правових актів, що становлять предмет галузі конституційного права;
- відслідковувати зв'язки норм конституційного права з нормами інших галузей права;
- аналізувати проблеми конституціоналізму, конституційного ладу, конституційно-правової відповідальності суб'єктів конституційного права, виявляти і передбачати сучасні дискусійні питання проблем конституційного права;
- використовувати конституційно-правові процедури захисту прав і свобод людини;
- обґрунтовувати конституційність і доцільність правових рішень.;
- вміти приймати рішення з метою вирішення теоретичних, законодавчих і практичних питань конституційного державотворення і правотворення.

2.3. Найменування компетентностей, формування котрих забезпечує вивчення дисципліни:

СК3. Цінування та повага до гідності людини як найвищої соціальної цінності, розуміння її правової природи;

СК7. Здатність застосовувати норми та інститути права, щонайменше з таких галузей, як: конституційне право, адміністративне право і адміністративне процесуальне право, цивільне і цивільне процесуальне право, трудове право, кримінальне і кримінальне процесуальне право;

СК12. Здатність аналізувати правові проблеми та обґрунтовувати правові позиції;

СК15. Здатність до самостійної підготовки проектів актів правозастосування.

2.4. Передумови для вивчення дисципліни.

Вивчення навчальної дисципліни «Конституційне право України» здійснюється на основі здобутих студентами знань з навчальних дисциплін «Правові інституції України», «Теорія держави і права», «Історія держави і права України», «Історія держави і права зарубіжних країн та римське право». Це дає можливість більш підготовлено досліджувати основні категорії і зміст конституційно-правового регулювання.

2.5. Результати навчання:

Програмні результати навчання, здобуті під час вивчення дисципліни «Конституційне право України», дозволяють студентам в процесі професійної реалізації:

РН 2. Знати та розуміти міжнародні стандарти прав людини, положення Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, а також практику Європейського суду з прав людини;

РН 3. Проводити збір і інтегрований аналіз матеріалів з різних джерел;

РН 19. Пояснювати природу та зміст основних правових явищ і процесів;

РН 21. Готувати проекти необхідних актів застосування права відповідно до правового висновку зробленого у різних правових ситуаціях.

3. Зміст дисципліни

Змістовий модуль 1. Засади конституційно-правового регулювання

Тема 1. Конституційне право України як фундаментальна галузь національного права України, юридична наука та навчальна дисципліна

Конституційне право як галузь національного права України. Співвідношення понять „конституційне право” і „державне право”. Сутність та зміст поняття „конституційне право України”. Ознаки конституційного права України як самостійної галузі права.

Предмет конституційного права України як галузі права. Погляди вітчизняних та зарубіжних вчених на визначення предмета конституційного (державного) права. Особливості суспільних відносин, що складають предмет конституційного права.

Методи конституційного права. Принципи конституційного права України.

Роль і місце конституційного права в національній системі права. Співвідношення конституційного права з іншими галузями права.

Поняття науки конституційного права України. Зростання ролі науки конституційного права в незалежній Україні. Сучасне розуміння предмета науки конституційного права України. Система та функції науки конституційного права України.

Конституційне право України як навчальна дисципліна. Становлення та розвиток конституційного права як навчальної дисципліни в незалежній Україні. Місце конституційного права як навчальної дисципліни в системі юридичної освіти України.

Література: [1; 3-6; 46-52; 57; 54; 59; 63; 66; 87-92]

Тема 2. Система і джерела конституційного права

Поняття та складові елементи системи конституційного права України. Інститути конституційного права України. Поняття норми конституційного права України. Класифікація конституційно-правових норм. Структура конституційно-правової норми. Особливості структури конституційно-правової норми.

Поняття і класифікація джерел конституційного права України. Основні види джерел конституційного права України. Система джерел конституційного права України і система конституційного законодавства: співвідношення.

Поняття та склад конституційно-правових відносин. Юридичні факти в конституційно-правових відносинах.

Література: [1; 5; 46-52]

Тема 3. Теоретичні основи Конституції

Поняття та юридичні властивості конституції. Становлення і сутність конституціоналізму.

Особливості національного конституційного процесу.

Структура й функції Конституції України.

Правова охорона Конституції України. Поняття правової охорони конституції. Світовий досвід правової охорони конституції. Органи конституційної юстиції. Формування конституційної юстиції в Україні. Визначення поняття „правова охорона Конституції України”. Формування та компетенція Конституційного Суду України. Основні принципи правової охорони Конституції України. Загальні та спеціальні (юридичні) гарантії Конституції України.

Література: [1; 5-6; 45-52; 57; 59; 63; 66]

Тема 4. Основи конституційного ладу України

Поняття, сутність, ознаки та система основних засад конституційного ладу України. Гарантії конституційного ладу України. Інститут захисту конституційного ладу.

Конституційні основи державного ладу України. Поняття та особливості державного ладу сучасної Української держави. Основні принципи державного ладу України. Механізм Української держави. Загальні засади побудови державних органів в Україні. Основні функції Української держави.

Конституційні основи суспільного ладу України. Поняття і сутність суспільного ладу України. Громадянське суспільство: поняття та характерні риси. Система та основні принципи суспільного ладу України.

Література: [5; 8; 10; 18; 46-52; 57; 59; 63; 66]

Тема 5. Засади конституційно-правового статусу людини й громадянина в Україні

Поняття і сутність правового статусу особи. Закріплення засад конституційно-правового статусу людини і громадянина в Україні. Правовий статус людини і громадянина як інститут конституційного права.

Основні принципи конституційно-правового інституту прав і свобод людини. Механізм реалізації і гарантії прав та свобод людини і громадянина в Україні. Поняття та сутність основних гарантій реалізації і захисту (охорони) прав і свобод людини і громадянина в Україні. Конституційно-правовий статус Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини.

Поняття, сутність та принципи громадянства України. Набуття та припинення громадянства.

Особливості правового положення в Україні іноземних громадян та осіб без громадянства. Конституційно-правовий статус біженців. Інститут притулку.

Література: [5; 7; 11-12; 14; 16; 23-24; 27; 46-52; 53; 55; 57-59; 63-64; 66-67]

Тема 6. Конституційні права, свободи і обов'язки людини й громадянина в Україні

Поняття й види основних прав і свобод людини й громадянина в Україні. Громадянські права й свободи людини. Право людини на життя й повагу до її гідності. Право на свободу й особисту недоторканність, недоторканність житла, таємницю листування, телефонних розмов, телеграфної та іншої кореспонденції, на невтручання в особисте й сімейне життя. Свобода пересування, вибору місця проживання, право вільного залишення території України та повернення в Україну.

Політичні права й свободи громадян України. Право на свободу об'єднання в політичні партії та громадські організації. Право на участь в управлінні державними та громадськими справами, у виборах та референдумах. Право на участь у зборах, мітингах, демонстраціях та інших політичних акціях. Право громадян на звернення. Право на інформацію.

Економічні, соціальні й культурні (духовні) права й свободи людини та громадянина в Україні.

Конституційні обов'язки людини й громадянина в Україні. Обов'язок захищати Вітчизну. Обов'язок шанувати державні символи України. Обов'язок неухильно додержувати Конституції

України та законів України. Обов'язок сплачувати податки і збори. Обов'язок не заподіювати шкоди природі, культурній спадщині, не посягати на права й свободи, честь і гідність інших людей.

Тенденції конституційно-правового регулювання основних прав, свобод і обов'язків людини й громадянина.

Література: [5; 46-52; 53; 55; 57-58; 59-61; 63; 65-67; 88-92]

Тема 7. Форми безпосередньої демократії

Теоретичні основи безпосереднього народовладдя. Поняття та основні форми прямого народовладдя. Представницька й безпосередня демократія: поняття, характерні риси та особливості. Основні форми безпосередньої демократії.

Поняття та види виборів і виборчих систем. Мажоритарна, пропорційна та змішана виборчі системи: основні характеристики. Становлення інституту виборів в Україні.

Виборче право України. Об'єктивне і суб'єктивне, активне і пасивне виборче право. Конституційно-правові принципи виборів в Україні. Основні положення виборчого процесу в Україні.

Референдум як форма народного волевиявлення. Поняття та види референдумів. Демократичні засади підготовки, проведення і реалізації рішень референдумів.

Відповідальність за порушення законодавства про вибори і референдум в Україні.

Література: [2; 5; 13; 26; 42; 46-52; 57; 59; 63; 66; 70-72; 75; 77-86]

Змістовий модуль 2. Конституційно-правові засади здійснення державної влади в Україні

Тема 8. Законодавча влада

Парламентаризм як соціально-правовий феномен. Становлення парламентаризму в Україні.

Конституційно-правовий статус Верховної Ради України (порядок формування, строк повноважень, дострокове припинення діяльності парламенту, склад і структура парламенту, функції, компетенція, форми роботи). Верховна Рада України в системі органів державної влади України. Законодавчий процес у Верховній Раді України. Право законодавчої ініціативи у Парламенті України.

Комітети, постійні, тимчасові та інші комісії Верховної Ради України. Депутатські групи та фракції.

Голова Верховної Ради України: конституційно-правовий статус.

Парламентський контроль.

Уповноважений Верховної Ради України з прав людини.

Конституційно-правовий статус Рахункової палати.

Поняття, зміст, завдання та основні напрями здійснення парламентської реформи в Україні. Проблеми реформування статусу Верховної Ради України на сучасному етапі конституційно-правової реформи в Україні.

Конституційно-правовий статус народного депутата України. Основні принципи правового статусу депутата. Строк повноважень народного депутата. Дострокове припинення повноважень народного депутата: підстави й порядок.

Повноваження народного депутата України.

Депутатський імунітет та індемнітет. Конституційні гарантії діяльності народного депутата України. Основні форми й методи депутатської діяльності.

Основи депутатської етики.

Література: [5; 8; 20; 30-31; 36; 39-40; 46-52; 57; 59; 63; 66]

Тема 9. Конституційно-правовий статус Президента України

Загальна характеристика і становлення інституту президента. Правова природа, соціальне призначення і політична роль президента як глави держави. Формування інституту президента в Україні.

Президент України – глава держави. Порядок заміщення посади Президента України. Вибори Президента в Україні: загальна характеристика.

Строк повноважень Президента України; причини та умови дострокового припинення повноважень. Відповідальність глави держави.

Функції і повноваження Президента України. Місце та роль Президента у реалізації принципу “стримувань і противаг”.

Адміністрація Президента України.

Проблеми реформування статусу Президента України на сучасному етапі здійснення конституційно-правової реформи в Україні.

Література: [5; 24; 46-52; 57; 59; 63; 66]

Тема 10. Виконавча влада

Поняття виконавчої влади і система її органів.

Конституційно-правовий статус Уряду України – Кабінету Міністрів України (структура, порядок утворення, повноваження, основні форми і напрями діяльності, відповідальність). Кабінет Міністрів України у системі органів державної влади України.

Зміна конституційно-правового статусу Кабінету Міністрів України в умовах проведення в Україні конституційної реформи.

Поняття та види центральних органів виконавчої влади України: порядок формування, структура, компетенція, основні напрями і форми діяльності.

Конституційно-правовий статус місцевих органів виконавчої влади. Порядок формування, структура, повноваження, основні напрями і форми діяльності місцевих державних адміністрацій. Відповідальність місцевих органів виконавчої влади. Взаємодія місцевих державних адміністрацій з органами місцевого самоврядування.

Література: [5; 10; 18; 29; 41; 46-52; 56-57; 59; 63; 66]

Тема 11. Судова влада і прокуратура

Конституційні засади організації судової влади в Україні. Загальна характеристика судової системи України.

Система судів загальної юрисдикції України. Порядок утворення, структура та повноваження судів загальної юрисдикції. Основні конституційні принципи судочинства в Україні.

Вища Рада правосуддя: порядок формування, склад, основні функції та повноваження.

З'їзд суддів України.

Адвокатура України: поняття та конституційно-правовий статус. Роль адвокатури у забезпеченні конституційних прав і свобод людини та громадянина в процесі судочинства.

Конституційно-правовий статус Прокуратури України. Система і структура прокуратури. Функції і повноваження прокуратури. Порядок діяльності органів прокуратури. Акти органів прокуратури.

Поняття, суть, завдання та основні напрями здійснення судово-правової реформи в Україні.

Література: [5; 9; 28; 37; 46-52; 57; 59; 62-63; 66; 73-74; 76]

Тема 12. Конституційна юстиція

Поняття конституційної юстиції. Становлення і розвиток конституційної юстиції в Україні. Нормативне регулювання конституційної юстиції.

Конституційний Суд України як орган конституційної юрисдикції. Правова природа Конституційного Суду України. Функції і повноваження Конституційного Суду України.

Склад і порядок формування Конституційного Суду України. Статус судді Конституційного Суду України. Структура та організація діяльності Конституційного Суду України.

Принципи конституційного судочинства. Суб'єкти й форми звертання до Конституційного Суду України. Учасники конституційного судового процесу. Поняття й характеристика стадій конституційного судочинства.

Поняття і правова природа актів Конституційного Суду України. Види, порядок прийняття та виконання актів Конституційного Суду України. Правові позиції Конституційного Суду України: поняття й значення.

Сучасний етап розвитку конституційної юстиції: проблеми і тенденції.

Література: [5; 19; 46-52; 57; 59; 63; 66]

Тема 13. Конституційні основи територіального устрою України

Поняття державної території. Державний кордон України.

Територія держави як об'єкт конституційно-правових відносин. Конституційно-правовий статус кордонів держави; територіальна юрисдикція держави. Державна територія України (поняття, основні етапи формування, проблема співвідношення державної території з українською етнічною територією).

Поняття державно-територіального устрою. Принципи територіального устрою в Україні. Адміністративно-територіальний устрій України. Адміністративно-територіальні одиниці.

Столиця України: особливості політико-правового статусу.

Конституційно-правовий статус Автономної Республіки Крим. Особливості організації та функціонування органів державної влади та місцевого самоврядування на території Кримського півострова.

Перспективи реформи адміністративно-територіального устрою держави.

Література: [5; 46-52; 57; 59; 63; 66]

Тема 14. Місцеве самоврядування в Україні

Місцеве самоврядування як конституційно-правовий інститут (поняття, сутність, основні теорії та сучасні моделі місцевого самоврядування). Європейська Хартія місцевого самоврядування.

Становлення, сучасний стан та перспективи розвитку конституційно-правового інституту місцевого самоврядування в Україні.

Система та основні принципи місцевого самоврядування в Україні.

Конституційно-правовий статус органів місцевого самоврядування (порядок утворення, структура, форми діяльності, компетенція). Депутат місцевої Ради: поняття та правовий статус. Повноваження районних і обласних Рад. Голови районних та обласних Рад. Селищні та сільські ради, їх виконавчі органи. Сільський, селищний, міський голова. Служба в органах місцевого самоврядування: загальні положення.

Особливості здійснення місцевого самоврядування в містах Києві та Севастополі.

Зміст, завдання та основні напрями здійснення реформи місцевого самоврядування в Україні.

Література: [5; 21; 24; 33-35; 43; 46-52; 57; 59; 63; 66]

Тема 15. Юридична відповідальність в конституційному праві

Поняття та види юридичної відповідальності в конституційному праві. Види юридичної відповідальності за порушення конституційно-правових норм.

Конституційно-правова відповідальність. Загальні та особливі ознаки конституційно-правової відповідальності. Класифікація конституційно-правової відповідальності. Позитивна (перспективна, заохочувальна) та негативна (ретроспективна, правоохоронна) конституційно-правова відповідальність. Види конституційно-правової відповідальності: загальна характеристика. Суб'єкти конституційно-правової відповідальності. Нормативно-правові та фактичні підстави конституційно-правової відповідальності. Основні види санкцій конституційно-правової відповідальності.

Адміністративна відповідальність за порушення конституційного законодавства. Поняття адміністративної відповідальності в конституційному праві. Суб'єкти та об'єкти адміністративної відповідальності. Види адміністративних стягнень. Види адміністративних правопорушень, що посягають на конституційно-правові об'єкти. Адміністративне судочинство у справах про порушення конституційного законодавства.

Кримінально-правова відповідальність за порушення конституційного законодавства. Поняття кримінально-правової відповідальності. Види злочинів, що посягають на об'єкти конституційного права. Порядок застосування кримінальної відповідальності в конституційному праві.

Література: [5; 46-52; 57-58; 59; 61-63; 66]

4. Структура залікового кредиту дисципліни „Конституційне право України”

(денна форма навчання)

№ теми	Назва теми	Кількість годин					Контрольні заходи
		Лекції	Практичні заняття	Індивідуальна робота	Тренінг, КПЗ	Самостійна робота	
Змістовий модуль 1. Засади конституційно-правового регулювання							
1.	Конституційне право України як фундаментальна галузь національного права України, юридична наука та навчальна дисципліна	2	2	2	4	2	Тести, опитування
2.	Система і джерела конституційного права	2	2			2	Тести, опитування, есе
3.	Теоретичні основи Конституції	2	2			4	Тести, опитування, практ.завдання
4.	Основи конституційного ладу України.	2	2			4	Тести, опитування, есе
5.	Основи правового статусу людини і громадянина	2	2			4	Тести, опитування, практ.завдання
6.	Конституційні права, свободи і обов'язки людини й громадянина в Україні.	2	2			4	Тести, опитування, практ.завдання
7.	Форми безпосередньої демократії	2	2			4	Опитування, есе
Змістовий модуль 2. Конституційно-правові засади здійснення державної влади в Україні							
8.	Законодавча влада	2	2			4	Тести, опитування, практ.завдання
9.	Конституційно-правовий статус Президента України	2	2			4	Тести, опитування, есе

10.	Виконавча влада	2	2	2	4	4	Тести, опитування, практ.завдання
11.	Судова влада і прокуратура	2	2			4	Тести, опитування, практ.завдання
12.	Конституційна юстиція	2	2			2	Тести, опитування, есе
13.	Конституційні основи територіального устрою України.	2	2			2	Тести, опитування, практ.завдання
14.	Місцеве самоврядування в Україні	2	2			2	Тести, опитування
15.	Юридична відповідальність в конституційному праві	2				2	Тести, опитування, практ.завдання
Всього:		30	30	4	8	48	

Структура залікового кредиту дисципліни „Конституційне право України”

(заочна форма навчання)

№ п/п	Назва теми	Кількість годин			
		Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота	
Змістовий модуль 1. Засади конституційно-правового регулювання					
1.	Конституційне право України як фундаментальна галузь національного права України, юридична наука та навчальна дисципліна	1		7	
2.	Система і джерела конституційного права			7	
3.	Теоретичні основи Конституції	1	1	7	
4.	Основи конституційного ладу України.			7	
5.	Основи правового статусу людини і громадянина	1	1	7	
6.	Конституційні права, свободи і обов'язки людини й громадянина в Україні.	1		7	

7.	Форми безпосередньої демократії			7	
Змістовий модуль 2. Конституційно-правові засади здійснення державної влади в Україні					
8.	Законодавча влада	1		7	
9.	Конституційно-правовий статус Президента України	1	1	7	
10.	Виконавча влада	1		7	
11.	Судова влада і прокуратура	1	1	8	
12.	Конституційна юстиція			7	
13.	Конституційні основи територіального устрою України.			7	
14.	Місцеве самоврядування в Україні			8	
15.	Юридична відповідальність в конституційному праві			8	
	Всього:	8	4	108	-

5. Тематика практичних занять

Практичні заняття мають на меті поглиблення теоретичних знань студентів і набуття ними необхідних практичних навичок вирішення конкретних практичних ситуацій, роботи із законодавчими актами та їх застосуванням.

Підготовка до практичних занять полягає у вивченні теоретичного матеріалу, ознайомленні з нормативними актами і спеціальною науковою літературою по темі заняття. З метою перевірки рівня засвоєння матеріалу необхідно дати відповідь на контрольні запитання і виконати практичні завдання.

Важливою формою поглиблення знань з конституційного права України є підготовка студентами реферативних доповідей з проблемних питань курсу, їх заслуховування та обговорення на заняттях.

Робочою програмою вивчення курсу Конституційне право України передбачено проведення практичних занять у обсязі 30. Заняття проводяться з усіх тем, передбачених робочим планом.

Змістовий модуль 1. Засади конституційно-правового регулювання

Практичне заняття 1

Тема: Конституційне право України як провідна галузь національного права України

Мета: з'ясувати сутність і місце конституційного права в національній правовій системі.

Питання для обговорення:

1. Конституційне право як галузь національного права. Предмет і метод конституційного права
2. Принципи конституційного права України.
3. Роль і місце конституційного права в національній системі права.
4. Поняття та функції науки конституційного права.
5. Конституційне право України як навчальна дисципліна.
6. Система конституційного права України.
7. Джерела конституційного права.
8. Конституційно-правові відносини: поняття, особливості, зміст.

Література: [1; 3-6; 46-52; 57; 54; 59; 63; 66; 87-92]

Практичне заняття 2

Тема: Система і джерела конституційного права

Мета: з'ясувати систему конституційного права України, здійснити характеристику джерел конституційного права.

1. Поняття та складові елементи системи конституційного права України.
2. Інститути конституційного права України.
3. Поняття та структура норми конституційного права України.
4. Класифікація конституційно-правових норм.
5. Поняття і ознаки джерел конституційного права України.
6. Система джерел конституційного права України.

Література: [1; 5; 46-52]

Практичне заняття 3

Тема: Конституція як основний закон суспільства та держави

Мета: з'ясувати витоки, правову природу, сутність і значення Конституції, її місце в механізмі правового регулювання.

Питання для обговорення:

1. Світовий та вітчизняний досвід конституційного правотворення.
2. Поняття, значення та юридичні властивості Конституції.
3. Класифікація конституцій.
4. Форма і структура і функції Конституції України.
5. Поняття і сутність конституціоналізму.
6. Порядок прийняття та внесення змін до конституцій.
7. Реалізація і правова охорона Конституції України.

Література: [1; 5-6; 45-52; 57; 59; 63; 66]

Практичне заняття 4

Тема: Основи конституційного ладу України

Мета: з'ясувати сутність і зміст конституційного ладу за законодавством України..

Питання для обговорення:

1. Поняття та зміст конституційного ладу.
2. Політико-правове оформлення України як суверенної держави.
3. Конституційні основи державного ладу України. Основні конституційні характеристики Української держави.
4. Конституційно-правові засади суспільного ладу. Становлення в Україні громадянського суспільства.
5. Гарантії конституційного ладу України.

Література: [5; 8; 10; 18; 46-52; 57; 59; 63; 66]

Практичне заняття 5

Тема: Засади правового статусу людини й громадянина

Мета: з'ясувати засади конституційно-правового статусу людини й громадянина в Україні, сутність інституту громадянства.

Питання для обговорення:

1. Поняття, структура та принципи правового статусу особи і громадянина.
2. Поняття і принципи громадянства України.
3. Набуття громадянства України.
4. Припинення громадянства України.
5. Конституційно-правовий статус іноземців, осіб без громадянства, біженців як суб'єктів конституційного права України.
6. Забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб
7. Поняття та сутність основних гарантій реалізації та захисту прав і свобод громадян України.

Практичне заняття 6

Тема: основні права, свободи та обов'язки людини й громадянина в Україні

Мета: з'ясувати зміст конституційно-правового статусу людини й громадянина в Україні, окреслити проблеми його реалізації.

Питання для обговорення:

1. Поняття і види основних прав та обов'язків людини й громадянина в Україні.
2. Громадянські (особисті) права й свободи людини в Конституції України: загальна характеристика.
3. Політичні права й свободи громадян України.
4. Економічні та соціально-культурні права людини й громадянина в Україні.
5. Конституційні обов'язки людини й громадянина.

Література: [5; 46-52; 53; 55; 57-58; 59-61; 63; 65-67; 88-92]

Практичне заняття 7

Тема: Форми безпосередньої демократії

Мета: з'ясувати сутність і місце інститутів безпосередньої демократії в національній правовій системі.

Питання для обговорення:

1. Поняття та загальна характеристика основних форм безпосередньої і представницької демократії.
2. Виборча система в Україні: загальна характеристика.
3. Організація та проведення виборів в Україні.
4. Проблеми вдосконалення виборчої системи та організації проведення виборів в Україні.
5. Поняття та види референдумів в Україні. Юридична сила рішень референдумів.
6. Юридична відповідальність за порушення виборчих прав громадян.

Література: [2; 5; 13; 26; 42; 46-52; 57; 59; 63; 66; 70-72; 75; 77-86]

Змістовий модуль 2. Конституційно-правові засади здійснення державної влади в Україні

Практичне заняття 8

Тема: Законодавча влада

Мета: з'ясувати витоки і правову природу парламентаризму, статус парламенту України і народного депутата.

Питання для обговорення:

1. Поняття та види форм правління.
2. Поняття та сутність парламенту. Парламент та парламентаризм. Становлення парламентаризму в Україні.
3. Конституційні основи порядку формування та припинення діяльності Верховної Ради України.
4. Структура парламенту. Бікамералізм і проблеми становлення структури парламенту України.
5. Основні функції та повноваження Верховної Ради України.
6. Рахункова палата Верховної Ради України. Уповноважений Верховної Ради України з прав людини.
7. Законотворчий процес у Верховній Раді України.
8. Конституційно-правовий статус народного депутата України.

Література: [5; 8; 20; 30-31; 36; 39-40; 46-52; 57; 59; 63; 66]

Практичне заняття 9

Тема: Президент України в системі органів державної влади України

Мета: з'ясувати витоки і правову природу інституту глави держави, зміст конституційно-правового статусу Президента України.

Питання для обговорення:

1. Правова природа та призначення інституту глави держави. Становлення інституту глави держави в Україні.
2. Основи конституційно-правового статусу Президента України.
3. Повноваження Президента України:

- а) представницькі повноваження;
- б) повноваження в частині формування судових органів держави;
- в) повноваження в частині законотворчого процесу;
- г) повноваження в частині формування органів виконавчої влади;
4. Президент у механізмі “противаг і стримувань” системи поділу влади в Україні.
5. Припинення повноважень Президента України. Імпічмент Президента України.
6. Президент України як гарант державного суверенітету та територіальної цілісності України. Рада національної безпеки і оборони України.
Література: [5; 24; 46-52; 57; 59; 63; 66]

Практичне заняття 10

Тема: Органи виконавчої влади

Мета: з'ясувати завдання, систему і повноваження органів виконавчої влади, їх місце системи органів державної влади.

Питання для обговорення:

1. Поняття і система органів виконавчої влади, їх класифікація.
2. Місце уряду в системі органів влади в зарубіжних країнах.
3. Уряд України: склад, порядок формування, правові засади діяльності.
4. Центральні органи виконавчої влади: поняття, види, правовий статус.
5. Організація влади в столиці України.
6. Місцеві державні адміністрації.

Література: [5; 10; 18; 29; 41; 46-52; 56-57; 59; 63; 66]

Практичне заняття 11

Тема: Судова влада і прокуратура

Мета: з'ясувати завдання, систему і повноваження органів судової влади, місце прокуратури в системі органів державної влади.

Питання для обговорення:

1. Конституційні засади організації судової влади в Україні. Загальна характеристика судової системи України.
2. Система судів загальної юрисдикції України. Порядок утворення, структура та повноваження судів загальної юрисдикції. Основні конституційні принципи судочинства в Україні.
3. Вища Рада юстиції України: порядок формування, склад, основні функції та повноваження.
4. Адвокатура України: поняття та конституційно-правовий статус. Роль адвокатури у забезпеченні конституційних прав і свобод людини та громадянина в процесі судочинства.
5. Конституційно-правовий статус Прокуратури України. Система і структура прокуратури. Функції і повноваження прокуратури. Порядок діяльності органів прокуратури. Акти органів прокуратури.

Література: [5; 9; 28; 37; 46-52; 57; 59; 62-63; 66; 73-74; 76]

Практичне заняття 12

Тема: Конституційна юстиція

Мета: з'ясувати завдання, систему і повноваження органів судової влади, місце прокуратури в системі органів державної влади.

Питання для обговорення:

1. Поняття, завдання і форми конституційної юстиції: світовий досвід.
2. Конституційно-правовий статус Конституційного Суду України як єдиного органу конституційної юрисдикції в Україні.
3. Порядок формування Конституційного Суду України і його склад.
4. Функції та повноваження Конституційного Суду України.
5. Порядок діяльності Конституційного Суду і процедури розгляду ним справ.
6. Акти Конституційного Суду України.

Література: [5; 19; 46-52; 57; 59; 63; 66]

Практичне заняття 13

Тема: Конституційні основи територіального устрою України

Мета: з'ясувати конституційно-правові засади територіальної організації України.

Питання для обговорення:

1. Поняття і форми державно-територіального устрою.
2. Особливості територіального устрою України, перспективи його реформування.
3. Адміністративно-територіальний поділ України.
4. Поняття та види автономії. Автономія територіальна і автономія національна як конституційно-правові категорії.
5. Конституційно-правовий статус Автономної Республіки Крим.

Література: [5; 46-52; 57; 59; 63; 66]

Практичне заняття 14

Тема: Місцеве самоврядування в Україні

Мета: з'ясувати завдання, систему і повноваження органів місцевого самоврядування, їх місце в системі органів влади в Україні.

Питання для обговорення:

1. Поняття, сутність, основні теорії та сучасні моделі місцевого самоврядування.
2. Система та основні принципи місцевого самоврядування в Україні.
3. Конституційно-правовий статус органів місцевого самоврядування (порядок утворення, структура, форми діяльності).
4. Депутат місцевої Ради: поняття та правовий статус.
5. Повноваження місцевих рад та їх виконавчих органів.
6. Особливості здійснення місцевого самоврядування в містах Києві та Севастополі.
7. Зміст, завдання та основні напрями здійснення реформи місцевого самоврядування в Україні.

Література: [5; 21; 24; 33-35; 43; 46-52; 57; 59; 63; 66]

Практичне заняття 15

Тема: Юридична відповідальність в конституційному праві

Мета: з'ясувати механізм реалізації конституційно-правових норм, підстави і сутність відповідальності за їх порушення, особливу увагу при цьому звернувши на конституційно-правову відповідальність.

Питання для обговорення:

1. Поняття та види юридичної відповідальності в конституційному праві. Види юридичної відповідальності за порушення конституційно-правових норм.
2. Конституційно-правова відповідальність. Загальні та особливі ознаки конституційно-правової відповідальності.
3. Класифікація конституційно-правової відповідальності.
4. Суб'єкти конституційно-правової відповідальності.
5. Підстави конституційно-правової відповідальності.
6. Основні види санкцій конституційно-правової відповідальності.
7. Адміністративна відповідальність за порушення конституційного законодавства.
8. Адміністративне судочинство у справах про порушення конституційного законодавства.
9. Кримінальна відповідальність за порушення конституційного законодавства.

Література: [5; 46-52; 57-58; 59; 61-63; 66]

6. Комплексне практичне індивідуальне завдання

Комплексне практичне індивідуальне завдання виконується студентом під керівництвом викладача протягом навчального семестру. Форма виконання – письмова. Структура роботи: титульна сторінка з вказівкою назви навчального закладу, теми роботи, прізвища виконавця, наукового керівника; план роботи; вступ; основна частина (2-4 розділи); висновки; список використаних джерел. Робота виконується в друкованому варіанті на аркушах А4, обсягом до 25 сторінок.

Оцінка індивідуального науково-дослідного завдання визначається рівнем виконання роботи та знаннями студента, показаними на її захисті.

Варіанти КПЗ:

1. Конституційне право – галузь національного права України.
2. Конституційно-правова відповідальність.
3. Поняття та система конституційного права України.
4. Конституційно-правові норми та конституційно-правові інститути.
5. Поняття і зміст джерел конституційного права.
6. Конституційний процес в Україні після відновлення державної незалежності в 1991 році.
7. Сутність і значення Декларації про державний суверенітет України та Акта проголошення незалежності України як джерел конституційного права України.
8. Закон – джерело конституційного права.
9. Поняття й види конституційно-правових відносин.
10. Суб'єкти конституційно-правових відносин.
11. Поняття, предмет і завдання науки конституційного права України.
12. Поняття і основні властивості Конституції України.
13. Конституціоналізм як загальна теорія Конституції.
14. Етапи становлення Конституції України.
15. Форма і структура Конституції України.
16. Порядок, форми і методи реалізації Конституції України.
17. Правова охорона Конституції України.
18. Процес підготовки, прийняття та зміни Конституції України.
19. Поняття, суть та ознаки конституційного ладу України.
20. Гарантії конституційного ладу України.
21. Поняття та основні принципи державного ладу України.
22. Поняття, суть і основні принципи суспільного ладу в Україні.
23. Територіальний устрій України.
24. Система та загальна характеристика інституту державних символів України.
25. Столиця України: особливості політико-правового статусу.
26. Економічна система України.
27. Конституційно-правовий статус людини і громадянина в Україні.
28. Поняття, види й загальна характеристика основних прав людини і громадянина в Україні.
29. Поняття, види й загальна характеристика основних свобод людини і громадянина в Україні.
30. Поняття, види й загальна характеристика конституційних обов'язків людини і громадянина в Україні.
31. Механізм реалізації прав та свобод людини і громадянина.
32. Громадянство в Україні. Поняття, суть, значення і принципи громадянства України.
33. Підстави і порядок набуття та припинення громадянства України.
34. Політичні партії, громадські організації, профспілки, релігійні громади і церква, засоби масової інформації в конституційній системі України.
35. Основні форми безпосередньої демократії в Україні.
36. Виборчий процес в Україні.
37. Державна влада як інститут конституційного права.
38. Конституційні засади організації і здійснення державної влади в Україні.
39. Конституційно-правовий статус Верховної Ради України.
40. Характеристика законодавчого процесу у Верховній Раді України.
41. Конституційно-правовий статус народного депутата України.
42. Загальна характеристика інституту Президента в Україні.
43. Поняття виконавчої влади в Україні. Система органів виконавчої влади в Україні.
44. Місцеве самоврядування в Україні. Характеристика системи органів місцевого самоврядування.
45. Конституційний Суд України – єдиний орган конституційної юрисдикції в Україні.
46. Судустрій в Україні.

47. Конституційно-правовий статус прокуратури України.
48. Автономна Республіка Крим – територіальна автономія у складі України.
49. Конституційно-правовий статус Ради національної безпеки і оборони України.
50. Підстави й порядок внесення змін до Конституції України.

7. Самостійна робота (денна форма навчання)

<i>№ n/n</i>	<i>Тематика</i>	<i>К-сть годин</i>
1.	Конституційне право України як фундаментальна галузь національного права України, юридична наука та навчальна дисципліна	2
2.	Система і джерела конституційного права	2
3.	Теоретичні основи Конституції	4
4.	Основи конституційного ладу України.	4
5.	Основи правового статусу людини і громадянина	4
6.	Конституційні права, свободи і обов'язки людини й громадянина в Україні.	4
7.	Форми безпосередньої демократії	4
8.	Законодавча влада	4
9.	Конституційно-правовий статус Президента України	4
10.	Виконавча влада	4
11.	Судова влада і прокуратура	4
12.	Конституційна юстиція	2
13.	Конституційні основи територіального устрою України.	2
14.	Місцеве самоврядування в Україні	2
15.	Юридична відповідальність в конституційному праві	2
	Загалом	48

Самостійна робота (заочна форма навчання)

<i>№ n/n</i>	<i>Тематика</i>	<i>К-сть годин</i>
------------------	-----------------	------------------------

1.	Конституційне право України як фундаментальна галузь національного права України, юридична наука та навчальна дисципліна	7
2.	Система і джерела конституційного права	7
3.	Теоретичні основи Конституції	7
4.	Основи конституційного ладу України.	7
5.	Основи правового статусу людини і громадянина	7
6.	Конституційні права, свободи і обов'язки людини й громадянина в Україні.	7
7.	Форми безпосередньої демократії	7
8.	Законодавча влада	7
9.	Конституційно-правовий статус Президента України	7
10.	Виконавча влада	7
11.	Судова влада і прокуратура	8
12.	Конституційна юстиція	7
13.	Конституційні основи територіального устрою України.	7
14.	Місьцеве самоврядування в Україні	8
15.	Юридична відповідальність в конституційному праві	8
	Загалом	108

8. ОРГАНІЗАЦІЯ І ПРОВЕДЕННЯ ТРЕНІНГУ

Тренінг «Конституційна скарга як національний засіб захисту прав людини»

З березня 2018 року в Україні запроваджено новий правовий механізм захисту конституційних прав – конституційна скарга. Конституційне судочинство стає доступнішим для фізичних та юридичних осіб, а сама конституційна скарга – додатковим інструментом в роботі юриста. Таким чином, підвищення ефективності використання нового для України механізму захисту конституційних прав фізичних та юридичних осіб, перебуває у прямій залежності від підготовленості та поінформованості майбутніх юристів.

Тренінг з дисципліни «Конституційне право України» проводиться у навчальному процесі підготовки бакалаврів права з метою вироблення практичних навичок роботи у команді, розвитку здатності прогнозувати поведінку інших учасників та освоєння методів групової комунікації у вирішенні завдань із захисту прав та свобод людини.

Порядок проведення тренінгу

1. **Вступна частина** проводиться з метою ознайомлення студентів з темою тренінгового заняття.
2. **Організаційна частина** полягає у створенні робочого настрою у колективі студентів, визначенні правил проведення тренінгового заняття. Можлива наявність роздаткового матеріалу у вигляді таблиць, бланків документів.

3. **Практична частина** реалізується шляхом виконання завдань у групах студентів з певних проблемних питань теми тренінгового заняття.

Підведення підсумків. Обговорюється результати виконаних завдань у групах. Обмін думками з питань, які виносились на тренінгові заняття.

Питання тренінгу

- Умови прийнятності конституційних скарг
- Структура та змістове наповнення конституційних скарг
- Основні стратегії використання конституційної скарги для найбільш ефективного захисту інтересів клієнтів
- Вичерпання національних способів захисту порушених прав
- Практика Європейського суду з прав людини та її потенційний вплив на субстантивну частину конституційної скарги

9. Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

У процесі вивчення дисципліни використовуються наступні засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання:

- стандартизовані тести;
- поточне опитування;
- залікове модульне тестування та опитування;
- презентації результатів виконаних завдань та досліджень;
- оцінювання результатів КПІЗ;
- студентські презентації та виступи на наукових заходах;
- есе;
- ректорська контрольна робота;
- екзамен;
- інші види індивідуальних та групових завдань.

10. Критерії, форми поточного та підсумкового контролю

Підсумковий бал (за 100-бальною шкалою) з дисципліни визначається як середньозважена величина, залежно від питомої ваги кожної складової залікового кредиту:

Для екзамену

Заліковий модуль 1	Заліковий модуль 2 (ректорська контрольна робота)	Заліковий модуль 3 (підсумкова оцінка за КПІЗ)	Заліковий модуль 4 (екзамен)
20%	20%	20%	40%
1. Усне опитування під час заняття (7 тем по 5 балів = 35 балів) 2. Письмова робота = 65 балів	1. Усне опитування під час заняття (8 тем по 5 балів = 40 балів) 2. Письмова робота = 60 балів	1. Активна участь у тренінгах, презентації та самопрезентації = 20 балів. 2. Написання КПІЗ, на основі сформованих	1. Тестові завдання (25 тестів по 2 бали за тест) - макс. 50 балів

		індивідуальних завдань = 50 балів.	2. Завдання. 1 - макс. 25 балів
		3. Захист КПІЗ = 30 балів.	3. Завдання. 2 - макс. 25 балів

Шкала оцінювання:

За шкалою університету	За національною шкалою	За шкалою ECTS
90-100	відмінно	A (відмінно)
85-89	добре	B (дуже добре)
75-84		C (добре)
65-74	задовільно	D (задовільно)
60-64		E (достатньо)
35-59	незадовільно	FX (незадовільно з можливістю повторного складання)
1-34		F (незадовільно з обов'язковим повторним курсом)

11. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна

Вид методичного забезпечення	Номер теми
<i>Мультимедійний проектор Epson EB-S05</i>	1-15
<i>Прикладне програмне забезпечення загального призначення (засоби Microsoft Office)</i>	1-15

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Нормативно-правові акти:

1. Акт проголошення незалежності України від 24 серпня 1991 р. Відомості Верховної Ради України. 1991. № 38. Ст.502.
2. Виборчий кодекс України : Закон України від 19 грудня 2019 р. № 396-IX. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/396-20#Text>
3. Декларація прав національностей України від 1 листопада 1991 р. Відомості Верховної Ради України. 1991. № 53. Ст.799.
4. Декларація про державний суверенітет України від 16 липня 1990 р. Відомості Верховної Ради УРСР. 1990. № 31. Ст.429.
5. Конституція України від 28 червня 1996 р. (із змін.). URL : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>
6. Конституція Автономної Республіки Крим від 21 жовтня 1998 р., затв.Законом України від 23 грудня 1998 р. № 350-XIV. Відомості Верховної Ради України. 1999. № 5-6. Ст.43.

7. Про біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту : Закон України від 8 липня 2011 р. № 3671-VI. URL :<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3671-17>
8. Про Верховну Раду Автономної Республіки Крим : Закон України від 10 лютого 1998 р. № 90/98-ВР (із змін.). URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/90/98-вр>.
9. Про Вищу раду правосуддя : Закон України від 21 грудня 2016 р. № 1798-VIII URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1798-19>.
10. Про військово-цивільні адміністрації : Закон України від 03 лютого 2015 р. № 141-VIII. URL : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/141-19>
11. Про громадські об'єднання : Закон України від 22 березня 2012 р. № 4572-VI (із змін.). URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4572-17>.
12. Про громадянство України : Закон України від 18 січня 2001 р. № 2235-III (із змін.). URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2235-14>.
13. Про Державний реєстр виборців : Закон України від 22 лютого 2007 р. № 698-V (із змін.). URL : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/698-16>.
14. Про добровільне об'єднання територіальних громад : Закон України від 05 лютого 2015 р. № 157-VIII. URL : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/157-19>.
15. Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні : Закон України від 16 листопада 1992 р. № 2782-XII (із змін.). URL :<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2782-12>.
16. Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб : Закон України від 20 жовтня 2014 р. № 1706-VII. URL :<http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1706-18>.
17. Про інформацію : Закон України від 2 жовтня 1992 р. № 2657-XII (в ред. Закону від 13 січня 2011 р. № 2938-VI). URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2657-12>.
18. Про Кабінет Міністрів України : Закон України від 27 лютого 2014 р. № 794-VII (із змін.). URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/794-18>
19. Про Конституційний Суд України : Закон України від 13 липня 2017 року № 2136-VIII. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2136-19>
20. Про комітети Верховної Ради України : Закон України від 4 квітня 1995 р. № 116/95-ВР (в ред. Закону від 22 грудня 2005 р. № 3277-IV). URL:<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/116/95-вр>.
21. Про місцеве самоврядування в Україні : Закон України від 21 травня 1997 р. № 280/97-ВР (із змін.). URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/280/97-вр>.
22. Про місцеві державні адміністрації : Закон України від 9 квітня 1999 р. № 586-XIV (із змін.). URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/586-14>
23. Про національні меншини в Україні : Закон України від 25 червня 1992 р. № 2494-XII .URL : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2494-12>.
24. Про органи самоорганізації населення : Закон України від 11 липня 2001 р. № 2625-III (із змін.). URL : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2625-14>.
25. Про особливу процедуру усунення Президента України з поста (імпічмент) : Закон України від 10 вересня 2019 р. № 39-IX. URL :<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/39-20>
26. Про політичні партії в Україні : Закон України від 5 квітня 2001 р. № 2365-III (із змін.). URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2365-14>
27. Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства : Закон України від 22 вересня 2011 р. № 3773-VI (із змін.). URL :<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3773-17>
28. Про прокуратуру : Закон України від 14 жовтня 2014 р. № 1697-VII (із змін.). URL : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1697-18>
29. Про Раду міністрів Автономної Республіки Крим : Закон України від 16 червня 2011 р. № 3530-VI (із змін.). URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3530-17>
30. Про Раду національної безпеки і оборони України : Закон України від 5 березня 1998 р. № 183/98-ВР URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/183/98-вр>
31. Про Регламент Верховної Ради України : Закон України від 10 лютого 2010 р. № 1861-VI (із змін.). URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1861-17>
32. Про свободу совісті та релігійні організації : Закон України від 23 квітня 1991 р. № 987-XII (із змін.). URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/987-12>

33. Про службу в органах місцевого самоврядування : Закон України від 7 червня 2001 р. № 2493-III (із змін.). URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2493-14>
34. Про співробітництво територіальних громад : Закон України від 17 червня 2014 р. № 1508-VII. URL : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1508-18>
35. Про статус депутатів місцевих рад : Закон України від 11 липня 2002 р. № 93-IV (із змін.). URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/93-15>
36. Про статус народного депутата України : Закон України від 17 листопада 1992 р. № 2790-XII (із змін.). URL : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2790-12>
37. Про судоустрій і статус суддів : Закон України від 2 червня 2016 р. № 1402-VIII. URL : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1402-19>.
38. Про телебачення і радіомовлення : Закон України від 21 грудня 1993 р. № 3759-XII (в ред. Закону від 12 січня 2006 р. № 3317-IV). URL : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/3759-12>
39. Про тимчасові слідчі комісії і тимчасові спеціальні комісії Верховної Ради України : Закон України від 19 грудня 2019 року № 400-IX. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/400-20#Text>
40. Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини : Закон України від 23 грудня 1997 р. № 776/97-ВР. URL : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/776/97-вр>
41. Про центральні органи виконавчої влади : Закон України від 17 березня 2011 р. № 3166-VI. URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3166-17>
42. Про Центральну виборчу комісію : Закон України від 30 червня 2004 р. № 1932-VI (із змін.). URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1932-15>

Література

43. Васильченко Г. Планування розвитку територіальних громад: навч. посіб. Київ: ВІЕН ЕЙ, 2018. 256 с.
44. Калинюк С.С., Бисага Ю.М., Белов Д.М., Ярема В.І. Конституційно-правовий статус адвокатури в механізмі реалізації права людини і громадянина на правову допомогу : моногр. Ужгород : Гельветика, 2017. 197 с.
45. Конституційні засади сучасного державотворення: навч. посіб. у питаннях і відповідях / Т. Є. Кагановська та ін.; за ред. Т. Є. Кагановської. Харків: Право, 2017. 303 с.
46. Конституційне право : підручник / Ю. Г. Барабаш, О. М. Бориславська, В. М. Венгер ; ОБСЄ. - Київ : ВАІТЕ, 2021. - 528 с.
47. Конституційне право України : підручник. 10-е (ювілейне) видання: 27 27 перероблене та доповнене. Ужгород : РІК-У, 2020. 504 с.
48. Конституційне право України : навч. пос. / за заг. ред. М.І. Марчука, О.С. Бакумова, Л.Д. Варунц, Т.І. Гудзь та ін. Х. : Харків нац. ун-т внутр. справ, 2017. 408 с.
49. Конституційне право України: підруч. 8-е вид. перероб. та допов. Ужгород: Гельветика, 2018. 410 с.
50. Конституційне право України: посіб. для підгот. до іспитів / [Ю. Г. Барабаш та ін.]. 4-те вид., перероб. та допов. Харків: Право, 2017. 369 с.
51. Конституційне право України: прагматичний курс: навч. посіб. / М. В. Афанасьєва, Ю. Ю. Бальцій, Ю. Д. Батан [та ін.]; за заг. ред. М. В. Афанасьєвої, А. А. Єзерова. Одеса: Юридична література, 2017. 256 с.
52. Конституційне право України : підручник / Т.М. Слінько, Л.І. Летнянчин, Ф. В. еніславський та ін. ; за заг. ред. Т.М. Слінько. Х. : Право, 2020. 592 с.
53. Костас П. Захист внутрішньо переміщених осіб відповідно до Європейської Конвенції з прав людини та інших стандартів Ради Європи: посіб. Харків: Право, 2017. 151 с.
54. Красій М. О. Об'єкти національної безпеки як об'єкт конституційного права. Правові засади організації та здійснення публічної влади: матеріали III Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (м. Хмельницький, 28 лютого - 02 березня 2020 р.). м. Хмельницький, 2020. С. 125-127.
55. Курило Л. В. Дотримання прав людини (на основі практики Європейського суду з прав людини щодо України): практ. посіб. / За заг. ред. В. К. Грищука. Львів: ЛьВДУВС, 2017. 91 с.

56. Марченко В. В. Електронне урядування в органах виконавчої влади: підруч. Харків: Вид-во ХНАДУ, 2018. 291 с.
57. Нестерович В. Ф. Практикум з Конституційного права України: практ. посіб. Київ: Ліра-К, 2018. 640 с.
58. Нечипорук Г.Ю., Бисага Ю.М., Берч В.В., Дешко Л.М., Бисага Ю.Ю., Нечипорук К.О. Конституційне право на звернення до Європейського суду з прав людини та механізм реалізації права на виконання його рішень : моногр. Ужгород : ТОВ «РІК-У», 2020. 196 с.
59. Практикум з Конституційного права: навчальний посібник / кол. авт.; за заг. ред. д.ю.н., проф. Л. Р. Наливайко. Дніпро: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2018. 604 с.
60. Реалізація права на безпечне для життя і здоров'я довкілля в Україні : моногр. / Л.Б. Васильчук, Ю.М. Бисага. Ужгород, 2019. 208 с.
61. Савич С. С., Попов А. А., Пашук Т. В. Судочинство у Європейському суді з прав людини: навч. посіб. Луцьк: Вежа-Друк, 2017. 163 с.
62. Селіванов А. О. Конституційне правосуддя в Україні (авторський спецкурс): навч.-метод. посіб. Харків; Київ: Логос, 2017. 91 с.
63. Совгиря О.В., Шукліна Н.Г. Конституційне право України. Повний курс: навч. посіб. Київ: Юрінком Інтер, 2018. 556 с.
64. Софінська І. Д. Людиноцентризм у громадянстві (на підставі рішень Європейського суду з прав людини). Альманах права. 2017. Вип. 8. С. 386-389. URL: file:///C:/Users/asus/Downloads/ap_2017_8_97.pdf
65. Чайковська Н. П. Захист права людини на безпечні умови життєдіяльності: основні завдання та повноваження державних органів: навч.практ. посіб. Київ: Національна академія прокуратури України, 2017. 198 с.
66. Чижмарь К. І., Лавринович О. В. Конституція України: наук.-практ. коментар. Київ: Центр навчальної літератури, 2018. 290 с.
67. Чудик Н.О. Трансформація прав людини в умовах глобалізації суспільства. «Globalizacja droga ku przyszłości» Redakcja: dr. Matgorzata Kotecka, ks.prof. Dr.hab. Jan Zimny. Stalowa Wola. 2017. P. 365–375.
68. Чудик Н.О. Сім'я і право: внутрішньо національний та міжнародний аспекти. «Malzenstwo I rodzina». Redakcja: ks. prof. Dr. hab. Jan Zimny. Katowice. 2019. P 54-65.
69. Чудик Н.О. Теоретичні та практичні аспекти реформування інституту адвокатури: монографія. За заг. ред. Н. З. Рогатинська, С. В. Банах, Н. В. Береза (та ін.). Тернопіль: ТНЕУ, 2019. 101–127 с.
70. Чудик Н.О. Адміністративно-правова характеристика стадій виборчого процесу. Наше право. 2015. № 6. С. 198–203.
71. Чудик Н.О. Адміністративно-правові гарантії здійснення виборчого процесу. Право.ua. № 1. 2016. С. 223–227.
72. Чудик Н.О. Адміністративна відповідальність за порушення прав суб'єктів виборчого процесу. Європейські перспективи. 2016. № 2. С. 205–209.
73. Чудик Н.О. Реформування судової влади в Україні. Актуальні проблеми правознавства. 2016. № 4. С. 97–100.
74. Чудик Н.О. Судова реформа – вагомий крок до Європейського правосуддя. Актуальні проблеми правознавства. 2017. № 3. С. 193–196.
75. Чудик Н.О. Колаборація (взаємодія) суб'єктів виборчого процесу: адміністративно-правовий аспект. Європейські перспективи. 2017. № 4. С. 154–159.
76. Чудик Н.О. Завдання та функції адвоката в адміністративному процесі. Актуальні проблеми правознавства. 2018. № 3. С. 34–39.
77. Чудик Н.О. Реформа виборчого законодавства України в контексті європейської інтеграції. Європейські перспективи. 2018. № 4. С. 12–15.
78. Чудик Н.О. Моделі адміністративної юстиції в зарубіжних країнах. Актуальні проблеми правознавства. 2019. № 1. С. 86–91.
79. Чудик Н.О. Інформаційне забезпечення виборчого процесу в Україні. Наукові записки. Серія: Право. 2019. Випуск 6. С. 211–215.

80. Чудик Н.О. Судовий захист учасників виборчого процесу як гарантія дотримання їх прав. Наукові записки. Серія: Право. 2019. № 7. С. 262–265.
81. Чудик Н.О., Антоник Є.М. Інститут викривачів у запобіганні та протидії корупції в Україні. Актуальні проблеми правознавства. 2019. № 4. С. 141–146.
82. Чудик Н.О. Співвідношення державного та громадського контролю за виборчим процесом в Україні. Адміністративне право і процес. 2020. № 4 (31). С. 212–215.
83. Чудик Н.О. Засади адміністративно-правового забезпечення виборчого права в Україні. Наше право. 2020. № 1. С. 229–233.
84. Чудик Н.О. Протидія зловживанню адміністративними ресурсами під час виборчого процесу. Наукові записки. Серія: Право. 2020. № 8. С. 210–214.
85. Теремецький В.І., Чудик Н.О. Судова практика щодо вирішення виборчих спорів. Наукові записки. Серія: Право. 2021 № 10. С. 15–19.
86. Чудик Н.О. Стабільність виборчого законодавства як передумова реалізації прав і свобод людини. Європейські перспективи. 2021. № 2. С. 184–189.
87. Шамрай В.В. Конституційне право в умовах глобалізації та міждержавної інтеграції: теоретико-методологічний аспект : моногр. 2018. 358 с.
88. Chemerinsky Erwin. Constitutional Law-Principles and Policies. 2015. P. 35
89. Chudyk N.O. International and Legal Standards of Judicial Control over the Realization of the Suffrage. European Reforms Bulletin. 2019. № 1. S. 79–83.
90. Chudyk N., Teremetskyi V., Martseliak O., Velychko V., Martseliak S., Shamrai V. Legal Positions of the European Court of Human Rights on the Right to Free Elections and Their Influence on the Formation of a Democratic Electoral System. Journal of Legal, Ethical and Regulatory Issues. 2021. Vol. 24, Issue: 1S: Business Ethics and Regulatory Compliance, 1-9. URL: <https://www.abacademies.org/articles/legal-positions-of-the-european-court-of-human-rights-on-the-right-to-free-elections-and-their-influence-on-the-formation-of-a-dem-12271.html>
91. Chudyk N.O. Will mediation become an effective and sought-after alternative to litigation? Promotion of social and economic values in the context of European integration. (Moldova, 10-11 desember 2019 p.) . Moldova, 2019. P. 14– 17.
92. Juliane Kokott and Martin Kaspar. Ensuring Constitutional Efficacy. The Oxford Handbook of Comparative Constitutional Law. Eds. Rosenfeld, Michel, and AndrásSajó: Oxford University Press. November 21. 2012. P. 809.
93. Karpachova N., Dobrianska O., Punda O., Protsiuk I., Zhuravel Ya., Chudyk N., Korotun O. Impact of Direct Effect of Constitutional Norms and Practice of the European Union on the Efficiency of Human Rights' Realization and Protection. Journal of Legal, Ethical and Regulatory Issues, 2021. Vol. 24, Special Issue 1, P. 1-8. URL: <https://www.abacademies.org/articles/impact-of-direct-effect-of-constitutional-norms-and-practice-of-the-european-union-on-the-efficiency-of-human-rights-rea.pdf>
94. Kelsen, Hans. General Theory of Norms. Oxford [England]: Clarendon Press, 2011. P. 104
95. Louis Favoreu, Xavier Philippe. La place du Conseil constitutionnel dans la Constitution de 1958. URL: <http://blog.ac-rouen.fr/lyc-bloch-notes/files/conseil-constitutionnel-17365.pdf> (Last accessed: 20.04.2021).
96. Rotunda, Ronald D, and John E. Nowak. Principles of Constitutional Law, 2016. P. 58.
97. Teremetskyi V. I., Chudyk N.O. Impact of the European Court's Legal Attitude on the Electoral System in Ukraine. European Reforms Bulletin. 2021. № 1. S. 113–117.

Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. Офіційний веб-портал Верховної Ради України. URL:<http://portal.rada.gov.ua/>
2. Офіційне інтернет-представництво Президента України. URL:<http://www.president.gov.ua/>
3. Єдиний веб-портал органів виконавчої влади України. URL:<http://www.kmu.gov.ua/>
4. Офіційний веб-портал органів судової влади України. URL:<http://court.gov.ua/>
5. Офіційний веб-сайт Конституційного Суду України. URL:<http://www.ccu.gov.ua/>